

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 170. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 23-го липня 1940.

No. 170. Jersey City, N. J., Tuesday, July 23, 1940.

VOL XLVIII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ПІДПИСАВ ЗАКОН ПРО ДВО-ОКЕАННУ ФЛОТУ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт підписав закон, що постановляє видати коло 4 біліони доларів на розбудову американської флоти до такої величини, що з неї можна створити дві окремі флоти, одну на Тихому океані, другу на Атлантиці. Департамент флоти пропонує негайно конгресові свої плани про те, як почати відразу виконувати програму розбудови флоти. На перші видатки мають призначити суму одного біліона.

СЕНАТ РІД СКЛИКУЄ ПРОТИРУЗВЕЛТОВИХ ДЕМОКРАТІВ.

КАНЗАС СІТІ. — Сенатор Джеймс Рід скликав до Шікаго на цей четвер конференцію членів Демократичної Партії, що відносять ворожо до поновного кандидатування президента Рузвелта.

Сенатор Рід здавна відомий як противник кандидатування втретє. Він є провідником так званого Джеферсонівського руху, що стоїть за традиційні американські поняття демократії.

Він запросив на цю конференцію між іншим і Берка, що теж належить до Демократичної Партії, але заявився протиставлювання втретє кандидатури Рузвелта.

Республіканський кандидат Вилкі каже, що він дістає багато заяв від демократів, що врни протиставляються кандидатурі Рузвелта.

СПІР ЗА АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ НА МАРТИНІЦІ.

ВАШИНГТОН. — Між американським, англійським і французьким урядами ведуться тепер переговори за те, кому віддати збудовані в Злучених Державах літаки, що вчас піддачі Франції знаходилися на французькому військовому кораблі „Беарн“, котрий стоїть на якорі в Форт де Франс, на Мартиніці.

Департамент стейту, що веде переговори, заявляє, що він має надію поладити справу в мирний спосіб; однак не виявляє, в якій саме спосіб. Справа йде за сотку великих літаків.

БУЛИТ СКЛАДАЄ РАПОРТ ПРЕЗИДЕНТОВІ.

ВАШИНГТОН. — Вільям Булит, американський амбасадор до Франції, що недавно вернувся до Америки літаком, заявився в Білому Домі з рапортом про обстановку здачі Франції й впливаючі з цього проблеми.

Кажуть, що Булит говорив теж і про свої особисті плани; він не хоче вертатися до Європи. Американський уряд однак не хоче, щоб Булит тепер зрезигнував з становища амбасадора до Франції, бо йменування нового амбасадора відразу поставило би рубом справу призначення Америкою нового французького уряду Петена.

ПЛЯНУЮТЬ НОВІ ВИДАТКИ НА УЗБРОЄННЯ.

ВАШИНГТОН. — Провідники обох палат конгресу, що збираються на дальші засідання в понеділок, заповідають, що конгрес ухвалить дальші видатки на збільшення американської армії.

Конгрес буде теж спеціально займатися питанням, як зібрати величезні видатки на цілі зброєння.

ЛУІС ЗА ІОНІЗАЦІЮ ОБОРОНИ ПРАЦЬ.

ВАШИНГТОН. — Джан Л. Луїс, президент Конгресу Промислової Організації, приголосив кампанію за іонізацію робітників у всіх тих підприємствах, що дістають від уряду замовлення, зв'язані з обороною краю.

ПОКАРАВ ЮНІО ЗА СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Роземний суддя в страйку робітників 584. відділу юнії візників проти молочарської фірми Шеффілда й Ко. засудив юнію на заплатавання підприємству 10,000 доларів відшкодування за викликання страйку проти постанов конракту.

Є це перший того роду присуд в історії відносин між робітниками й підприємцями.

ЕКС-ЦІСАРЕВА ВОЄННОЮ ВТІКАЧКОЮ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На літаку „Діксі Клипер“ приїхала між іншими пасажирами на летничий майдан Ля Гварді з Лізбони бувиша австрійська цісарева Зита, жінка Карла, останнього цісаря Австрії. З нею була її 19-літня дочка Елісавета.

Її стрінули два її сини, Отто й Фелікс, що теж перебувають утікачами в Америці.

ЗАКИДАЄ ПЛАН ПАРАЛІЗУВАННЯ НЮ ЙОРКУ.

БОМОНТ (Тексас). — Конгресмен Дайес каже, що він має докази на те, що комуністичні заговорники виробили плани паралізування міста Ню Йорку всестороннім саботажом.

Полк. Брегон Сомервел, ньюйорський адміністратор „Добло-Пі-Ей“, заявляє, що висновки Дайеса передчасні й пересаджені.

ВІДКРИТТЯ ПАНАМЕРИКАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ГАВАНІ

ГАВАНА (Куба). — Пан-Американську Конференцію міністрів заграничних справ усіх американських республік відкрито тут вчорашній в неділю пополудні в капітолі Куби.

По відкритті конференції заграничним міністром Куби конференцію привітав в імені уряду Куби її президент Федеріко Лярідо Бру, котрий закликав до „охоронного погортівля“ і „поступової оборони“ західної півкулі. Він казав, що політика Нового Світу виявляє вартість законних добутиків проти загартувань силою й насильством. Він підчеркував, що Західній півкулі грозить небезпека війни.

Перед його промовою делегати конференції влаштували йому овацію. Подібну овацію зроблено американському представникові Корделові Голові при появі на сально.

ФРАНЦІЯ НЕ Є ФАШИСТІВСЬКА

ВІШІ. — Хоч уряд маршала Петена по цілім світі названо „фашистським“, то проте він таким не є і не хоче, щоб його таким уважали. Цей режим є націоналістичний, але не фашистський. Його завданням є — не обмежати французької суспільної свободи більше, ніж цього надзвичайні часи вимагають. Він є вцілоści продуктом французької нації, а не чужим наслідуванням. Засадничо він нагадує режим „французьких конзулів“, за часів першого Наполеона.

ЯК ТРЕВОГА ТО ДО БОГА

ВІШІ. — Серед французького населення слідний зворот до церкви і релігії. Церкви, які до війни все світіли пустою, тепер заповнені вщерть. Релігійні провідники, зокрема священики, виголошують чимало промов, в яких піддержують націю на душі.

ВОЄННІ РЕГУЛЯЦІЇ БУДУТЬ ЗАГОСТРЕНІ

Доносять з парламентарної комісії в Оттаві, яку назначено для ревізії канадських воєнних регуляцій, що належить скорше сподіватися загострення тих регуляцій і підвищення кар як їх злагодження. Нема навіть надії на відкликання постанови, яка, на час війни, завішує параграф канадської конституції, що постановляє, що британський горожанин не може бути арештований і передержуваний у в'язниці без законного судового рішення.

АРЕШТИ ПРОВІДНИХ КОМУНІСТІВ У ВІННІПЕГУ

Майно большевицького Турфдому і Р. З. Т. віддане в розпорядження трост компанії.

В суботу рано, дня 6. липня, ц. р., королівська державна поліція арештувала у Вінніпегу 23 комуністів. Це сталося з наказу Оттави.

Арештованих відвезли до в'язниці у Гедінглі біля Вінніпегу, звідки їх, згідно з інформаціями з канцелярії Аторні-Дженерала, перевезуть до концентраційного табору. Щоденна преса доносить, що між арештованими є шкільний трост А. Білецький, бувший алдерман Колісник, Джан Вір (Вивюрський), бувший редактор „Мід-Вест Клеріона“, Матвій, Шатувський, редактор „Народної Газети“. Арештований також Мічі Шаго, що в 1935 році організував похід безробітних на Оттаву.

При нагоді арештів перевели ревізії в таких організаціях як Турфдім і Р. З. Т. (Робітничче Запomoгове Т-во). Читаємо в пресі, що влада має інформації, будто би Р. З. Т. збирала гроші на комуністичні цілі. При переведенні ревізії поліція забрала касові книжки і передала їх Вестерн Трост Ко., що призначена до береження майна ворогів Канади.

Виглядає, що згадана компанія перебрала у своє завідування майно Турфдому і Р. З. Т.

СВІТОВА ВИСТАВА ДЛЯ ПОРОЗУМІННЯ МІЖ СТАРШИМИ І МОЛОДШИМИ ЕМІГРАЦІЯМИ

Роберт Д. Кон, віцепрезидент Світової Вистави в Нью Йорку, подав до публичного відома плани про цілу низку виступів, що мають відбуватися на „Американ Комон на площі вистави, а що мають мати на цілі зблизити так звану старшу імміграцію з новою.

За інавгурацію для цієї серії виступів буде „чай“ в городі коло „Американ Комон“, що відбудеться в середу, 24. липня, між 4.30 й 6. год. сполудня. „Господарями“ будуть 50 представників „старих поселенців“, а гістьми 250 представників жіночих організацій.

При тому будуть вести дискусію за те, як довести до кращої єдності серед уїх культурних груп. Між „господарями“ є такі визначні громадянки, як пані Парсонс, Армстронг, Борг, жінка стейтсового губернатора Лімена.

З української групи як гостей запрошено пані: Марію Андрейко, Степанію Галичич, Марію Герман, Анету Кмець і Анастасію Вагнер.

ЖИТТЯ ДОРОЖІЄ

ВАШИНГТОН. — За обчисленнями Краєвої Ради Промислової Конференції, кошти цін поживи зросли з травня до червня на пів до одного проценту.

Загальні кошти життя теж зросли.

АРАБСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ

КАІРО. — Арабські націоналісти збираються в Єгипті і плянують федерацію всіх арабських країв. В своїх планах вони не опираються на держави осі, а далі переконані, що їм у тім допоможе Англія.

мадянки, як пані Парсонс, Армстронг, Борг, жінка стейтсового губернатора Лімена. З української групи як гостей запрошено пані: Марію Андрейко, Степанію Галичич, Марію Герман, Анету Кмець і Анастасію Вагнер.

ПОЛЬСЬКІ „ІНФОРМАЦІЇ“ ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

ЛОНДОН. — Польські кола в Англії розповсюднують такі новини, що Німеччина не зрезигнувала з своїх „українських плянів“, а навпаки, приготувалася далі до них і в тій цілі на територіях, заграничних від Польщі, а на яких живуть українці, піддержує українські визвольні змагання. В тій цілі, кажуть ті польські кола, в краківським губернаторстві вони піддержують „іредентистичну пропаганду“, а навіть створили на Лемківщині „німецьку Україну“ з столицею в Криниць. Також створили окрему українську провінцію над Советською границею, з столицею в Холмі. І там — скаржаться польські кола — німці дозволили українцям відкривати школи. Німці також створили „вільне місто Перемишль“, хоч центр міста і твердиня знаходиться в советських руках. Німці висилають туди своїх людей в цілі оборони тих найдалі висунених на схід міст перед „орієнтальною небезпекою“. Тіж польські кола рівночасно стверджують, що в Буковині українські націоналістичні елементи протестують проти того, що німецькі елементи на Буковині дістали спеціальні права, в той час коли з українськими націоналістами большевики можуть робити, що хочуть. Польські кола далі стверджують, що українські націоналісти ведуть партизанські збройні виступи проти советської влади.

ВІСТІ З БУКОВИНИ.

БУКАРЕШТ. — Кореспондент „Н. Й. Таймсу“ доносить з Букарешту, що влада на Буковині, зокрема в Чернівцях, перейшла в українські руки. Посадником Черновець був перед тим якийсь „гер Гіцлі“. Його мав заступити українець з Києва; назвища його не подано. Офіційна мова має бути українська, але водночас кореспондент подає, що в магістраті Черновець закватировано російську тайну поліцію. Голова музичної консерваторії має теж бути українцем з Києва, Бабенко. З місцевих музичних сил створено симфонічну оркестру. З Коломиї мав приїхати до Черновець театр, а з Москви балет.

Советські воєнки викопувують все з склепів. Багато склепів позакривано. Громадяни німецького походження дістали спеціальні привілеї. Вони можуть довільно виїздити до Німеччини.

ЗНОВ НІМЕЦЬКІ НАЛІТИ НА АНГЛІЮ.

ЛОНДОН. — Вісімдесят німецьких літаків скидало бомби на англійські кораблі в Англійському каналі. Шість англійських літаків вилетіло їм на зустріч і, як говорить англійське звідомлення, відперли їх.

У відплату за німецькі налети на Англію, англійські летуни раз-у-раз нападають на німецькі бази і бомбардують їх. Ці безперервні англійські налети завдають німцям немалі втрати.

НАСТРОЇ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Всі загалом переконані, що англійський уряд дасть цілковито відмовну відповідь Німеччині, на її пропозицію заморення і тепер розпачється справжня війна між тими двома країнами. В Англії довіра до себе чимраз більше зростає. За останній місяць англійці мілітарно сконсолідувалися, узброїли свої побережжя, створили добру армію, а понадусе побудували чимало літаків і протилетунських машин. З вірою в перемогу вони очікують нападу німців.

ІТАЛІЯ АПЕЛЮЄ.

РИМ. — Ціла італійська преса апелює понад голови англійських провідників до англійських мас, та каже їм, щоб вони викинули своїх „воєнничих“ лідерів, а погодились з державами осі. В противнім випадку держави осі знищать Англію до тла.

ПІД ДУЛОМ БАНДИТА.

ШТОКГОЛЬМ. — Советські окупаційні влади в Естонії, Латвії і Литві довершили свого бандитського діла: під їх натиском переведено наперед „вибори“ до парламентів, в яких вибрали таких послів, які вцілоستی одобрявали політику Советів. Тепер ті „парламенти“ одногосно проголосили злуку з Советами, а також ухвалили запровадити в себе такі самі советські режими, який є в Москві.

НАТИСК СОВЕТІВ НА РУМУНІЮ.

БУКАРЕШТ. — Совети натискають на Румунію, щоб вона запровадила в себе советський режим, який советські кола називають „народним правлінням“. В заміну за те, Совети обіцяють Румунії „полекші“. Советська преса, що від якогось часу гостро накинута на Румунію і піддержувала домагання Болгарії, нагло змінила свій тон і забула про Болгарію, а почала похвальними словами писати про Румунію. Король Карло звернувся до держав осі за порадою, що йому далі робити. Бо недавно він, аби приподобитись державам осі, запровадив у себе фашистський режим.

МАЮТЬ ПОДАВАТИ РАДІОПРОГРАМИ З БОСТОНУ, ДО КИТАЮ.

На станції „WRUL“ у Бостоні відкрито програму світових і культурних новин, призначених для Далекого Сходу. Новинки буде проголошувати Пин Пин Тіан, що показана на світліні з директором станції, Волтером Леменом.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письмовий текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
видаванням, в котрім оголошується хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ВІЙНА — РЕВОЛЮЦІЯ

Промова, котрою Рузвельт прийняв свою номінацію на кандидата Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав, замітна з кількох оглядів.

Передовсім, коли її порівняти з платформою Демократичної Партії, вона є багато різкіша й конкретніша, подекуди й далі йдуча. Платформа наприклад говорить багато про доктрину Монро, а ще ширше про запевнення, що Демократична Партія є проти висилки жовнів поза границі краю. Словом, платформа зробила великі уступки для ідеї ізоляції, проти котрої теперішній уряд виступав багато разів дуже різко. Президент Рузвельт у своїй промові назад стає на своїм першій становищі, що трактує цілий світ як цілість з частин, від себе залежних. Здавалося би, що цей поступок Рузвельта-кандидата проти своєї партії є чимось зовсім небувалим. На ділі, в цьому випадку Рузвельт іде по старій традиції Америки, де мало що не кожний кандидат писав собі свою програму після того, як його партія написала свою.

Президент Рузвельт бачить цілий світ у стадії кризи. Каже він, що це часи такого великого напруження, що обем цілого світу звужується до одного факту. Цим фактом є факт успішної збройної напасти, зверненої проти тої форми правління й тої форми суспільного устрою, що панують у Злучених Державах. Цього факту нині вже ніхто не може заперечити ні не добачувати.

Президент Рузвельт дивиться на агресивну війну, що тепер почалася, не як на звичайну війну, але як на революцію. І є революція, що пробує накинути свою волю збройною силою цілому світові, що загрожує всім людям усюди. І це є революція того роду, каже Рузвельт, що задумує не визволити людей на свободу, але звести їх до стану рабів, звести їх до стану рабів в інтересі диктатури, котра вже показала, яка її природа та які користи вона задумує для себе досягти. „Отсей факт революції є фактом, що домінує над нашим світом і що домінує над життям нас усіх і кожного з нас зосібна,“ — каже президент.

Звісно, з того, що так сказав президент Злучених Держав, ще не виходить, що так воно певно й є. Може помилатися кожна людина, і президент Злучених Держав. Однак такої власне думки були вже від довшого часу багато інших людей. Є що правда багато людей, які представляли намірені Німеччиною зміни невеликими дрібними. Ще й нині є такі люди, дарма, що події останніх місяців уже виразно вказують, що старий світ заломлюється розпадається та що, коли він остаточно устаткується, він буде виглядати зовсім інакше, як виглядав на початку перемін.

Є ще й нині люди, які бачать у війні лише політичні переміни, прості пересунення границь. Для інших людей, — між ними для президента Рузвельта, — в війні є зародки глибоких суспільних перемін, себто по закінченні цієї війни цілий світ буде виглядати інакше, ніж тепер: багато верстов, народів, встанов, що нині є перші, будуть останніми, а багато тих, що нині є останніми, будуть першими.

ПЛАТФОРМА КАНДИДАТА РУЗВЕЛТА

Раннім ранком, безпосередньо після півночі в п'ятницю 19. липня вислав теперішній президент і новоименований кандидат на президента, Френклін Делано Рузвельт, промову в Шікаго. Вона є особистою платформою президента, не зважаючи на окрему платформу, проголошену самою конвенцією попереднього дня. Зміст промови такий: Нерадо говорю сьогодні. В мене мішані почування. З однієї сторони хочу особистого спокою, з другої — почуваю в собі голос совісті. Вісім літ обов'язків на становищі президента досить для мене. Повно було праці серед світових історичних подій. Коли вибухла війна в вересні минулого року, я хотів прилюдно оголосити, що не буду кандидувати втретє. Та події склалися так, що мудріше було не проголошувати, щоб не страшити прилюдної опінії. Я старався затримати нейтральність і не допустити до війни нашого краю. Серед такої праці не можна було думати про особисті плани.

Я вдячний конвенції за те, що мене іменувала кандидатом на президента. Само добро партії не могло мене спонукати прийняти цей обов'язок. Але добро нації вище. Мушу прийняти цю службу для краю. Кілько разів у минулому я кликав кого до Білого Дому, без огляду на партійну приналежність, кожен прийшов. Отже всі ставили патріотизм вище партійництва. Ми уклали спільно плани оборони краю і військового узброєння. Всі ми годилися, що треба виправити в Злучених Державах якийсь рід примусової військової служби. Кожен американець хоче прислужитися своїй батьківщині в якийсь спосіб. Багато разів я не спав уночі і думав: Коли так багато людей в Америці хоче заступитися добровільно до воєнної служби, то чому жби я, як начальник командант армії, мав відмовитися від моєї служби?

Теперішня війна, це не звичайна війна. Це є революція накинута силою зброї, щоб перемінити людей на невольників. Тому ніхто не має права вибирати собі заняття до вподоби, але має прийняти обов'язок, який на нього припадає. Отже моя совість наказує мені остатися на тому становищі, на яке мене нарядив. Коли на підставі вибору я остану далі на своєму становищі, я прийму його і з божою допомогою буду його справувати відповідно до моїх найліпших сил.

Дякую конвенції за поставлення Генрі Волеса кандидатом на віцепрезидента. Привіт предсідникові Краєвого Демократичного Комітету, Джімі Фарлієві. Кампанія виборча в майбутності буде відмінною, ніж попередні. Я не буду мати часу їздити з промовами. Важні державні діла затримують мене у Вашингтоні. Я буду говорити через газетарів і по радіо. Я буду говорити не лише про урядові справи, але й про наші спільні обов'язки. Наше життя залежить від отих основних засад волі, що їх від початку визнають в Америці. Треба їх зберегти. На це є двоєкий шлях: Збройна сила і громадянська свідомість, що є наріжними новими обов'язками демократії. Приходять нові людські потреби. Їх треба управлінно вводити новими законами. З того повстало суспільне законодавство або закони для суспільної безпеки. Треба розвинути контролю над промислом і розділом маєтків. Це не є боротьба класів одної проти одної. Прийдуть ще інші konieczності.

Щоб це досягти, не треба диктатури, як це сталося в Європі. Не лише невольник може дати видатну працю, як це було в старинній Єгипті, в Персії, в римській імперії. Це все була тиранія, все одно, як її називали. І свободні люди можуть дати видатну працю. Тому не треба нам ханпатися аж за якусь безпеку видатності, яка противилася би поняттю вільності й людської гідності. Ці засади проголошені в Великій Хартії і Декларції Незалежності, в Конституції Злучених Держав і в Законі про Права. Уряд Злучених Держав упродовж останніх семи літ всіма силами боронив цих засад і противився заведенню законів та систем, що їх обмежували. Коли ті засади були загрожені моливністю наїзду зовні, я і секретар Гол всіма силами старався тому запобігти. Таку політику треба нам вести й надалі. Ми не піддамося неволі. Мусимо втримати цивілізацію, ідеали справедливості, свободу релігії.

Кінець промови Рузвельта такий: „Американський нарід підтримує поступ репрезентативної демократії тим, що буде благоді божого благословення так, як він глядить у будуччину з відвагою й вірою“.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ
ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХО-
ДИТИСЯ ЧАСОПИС
„СВОБОДА“.

„П'ЯТА КОЛОННА“ В РОБІТНИЧОМУ РУСІ

Здавна в Америці вважають робітничий рух як якусь свистячість, до якої не вільно вмішуватися нікому поторонньому чоловікові. Хтонебудь зважися висловити якісь критичні зауваги про недостачі в організації робітничих юній або в доборі осіб у провіді, того називали ворогом робітничої справи. Дійшло до цього, що звичайні кримінальники вписувалися в члені юній з метою, щоб стати на її чолі і використовувати цю позицію для особистої наживи. Таке сталося недавно в юній обслуги домів, де відкрито велитеськи надужиття Джорджа Скаліза, президента юній. Навч під впливом цього скандалу видавництво газет Скрипс Гаверд доручило своєму співробітнику Вестбруку Пеглерові заглянути в організацію Американської Федерації Праці й переконатися, як мається справа серед верхівки. Після того доручило видавництво другому співробітнику, Річардові Лембові, прослідити склад урядовців робітничих юній. Вони покищо відкрили таке:

Найменше 70 людей з кримінальною минувиною займають місця урядовців юній, приналежних до Американської Федерації Праці. Ці цифри неповні. Це лише вислід розслідування упродовж 6 тижнів, щоб відповісти на спротив президента Федерації Вільяма Гріна. Пеглер має вже докази на кримінальну минувиною 43 провідних урядовців юній, а має на меті роздобути докази ще багато інших, разом коло сотні.

Ситуація стала актуальною, коли ньюйорський прокуратор Дюї поставив у стан обжалування Джорджа Скаліза, а Міжнародна Юнія Обслуги Будинків усунула його з уряду предсідника. Другим таким в славним чоловіком в юній-юні русі є Вільям Біоф, бізнесовий агент юній сценічних театральних робітників. Він був засуджений за обманства перед 18 літами і недавно суд у Шікаго прикидав його відсидіти кару. Розсліду Пеглера й Лемба мають патріотичну закрапку. Вони виходять з засади, що кримінальники є звичайно визискувачами. Отже, як прийде час воєнної мобілізації в Америці, вони можуть з огляду на свою захланність припинити воєнну промисловість, використовуючи положення для себе. Серед натовпу праці, а ще більше ізза поспіху, потрібного для мобілі-

вої мобілізації, треба буде не-одно недоглянути або й пропустити, щоб лише виконати на час роботу.

Кримінальні типи по юніях оточуються звичайно платними прибічниками й тероризують чесних членів. Коли прийде до річних виборів, головний кримінальний тип все-

ПОСОЛ ГЛИНКА ВИГОЛОШУЄ ПРОМОВИ В ПАРЛЯМЕНТІ

Посол А. Глінка, представник Вегревильщини в доміні-яльнім парламенті в Отаві, виголосив вже дві промови в часі теперішньої парламентарної сесії.

Першу промову виголосив посол Глінка 4. червня, а другу 21. червня.

У першій своїй промові пропонував посол Глінка парламентарному комітету і пер короткою промовою резолюцію албертійської секції Злучених Фармерів Канади, підписану 2,049 членами організації. У тій резолюції домагались Злучені Фармери від домініяльного уряду, щоб він дав повноваження пшеничній раді робити додаткові виплати за пшеницю, доставлену їй за збору з 1939 року, в часі, що уможливили би продуцентам пшениці покривати кошти сіяння цієї весни.

У другій своїй промові, виголошеній 21. червня, посол Глінка говорив у справі законопроектів об'легчення обставин безробіття і хліборобської нужди та допоміжні потреби. Про цю промову посол Глінки писав часопис „Отава Ситизен“: „У парламенті протестував вчора Антін Глінка (Нов. Дем.) з Вегревильщини проти того, що уряд видав \$750,000 на Іксексон Билдінг в славним чоловіком в юній-юні русі є Вільям Біоф, бізнесовий агент юній сценічних театральних робітників. Він був засуджений за обманства перед 18 літами і недавно суд у Шікаго прикидав його відсидіти кару. Розсліду Пеглера й Лемба мають патріотичну закрапку. Вони виходять з засади, що кримінальники є звичайно визискувачами. Отже, як прийде час воєнної мобілізації в Америці, вони можуть з огляду на свою захланність припинити воєнну промисловість, використовуючи положення для себе. Серед натовпу праці, а ще більше ізза поспіху, потрібного для мобілі-

Посол Глінка домагався від уряду, щоб зробив щось для

дистане своє давнє становище ще й з похвалями і тоді диктує собі платню. З огляду на цей терор, багато членів покинули всяку надію на поправу відносин. Аж оці розділи започатковані Пеглером і продовжувані Лембом спонукали живіше заінтересування серед членів. Вони пишуть, телефонують а то й телеграфують до Лемба з усіх усюдів, просячи допомоги в важкій, тихій боротьбі. Лемб поступає обережно й оголошує свої відкриття в газетях.

фармерів „дійсних підпор-нашого краю“, він запевняв, що фармери будуть даліше продукувати всю потрібну пшеницю і середники поживи“.

ФРЕНК С. ВОКЕР,

бувший начальник Краєвої Ради Надзвичайної Потреби, котрого хочуть установити головою виконного комітету Демократичної Партії на місці Фарлія.

НЕ ЗРОЗУМІЄ ДОБРЕ
ТЕПЕРІШНІХ ПОДІЙ
В УКРАЇНІ
Я В СВІТІ ТОЙ, ХТО НЕ
ПРОЧИТАЄ КНИЖКИ
МІКОЛА ГОЛУБЕЦЬ
1914: РІК ГРОЗИ І НАДІЇ

Автор показує, як український народ активно й збройно вступив на арену світових подій.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

„SVOBODA“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

У кубічній стопі дерева на-числено більше як 4,000 термітів.

В оці домової мухи знаходиться 4,000 сочівок.

У касах Цезара шовк продав-ався на вагу золота.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(101)

Чарнецький стояв білий, мов стіна й ждав, поки хвиля обурення перекотиться понад його головою. Нарешті, коли Хмельницький замовк вичерпаний, Чарнецький спитав: — Що сталося? — Краще це вашій милості, ніж мені про те знати, що в вашому таборі сталося. — Що сталося, це сталося мимом й проти нашої волі. Не знаю, що сталося. Ми вийшли з табору пактувати й нічого до нашого повороту в таборі змінитися не було повинно... А коли сталося, то це напевне пан комісар Штемберг, на злість мені, за образу йому необачно нанесену, мені такого накоїв.

— Та хіба в вас пан комісар гетьманить?

— Молодий пан Потоцький в нас рейментарем, та цей, відомо вашій милості — дитина.

— То й горе, що справами

Речі Посполитої, коли не старші дедьлі, то діти нетямучі заправляють. Але ви, пане полковнику, ні старець ні дитина. Знайши ви, що робите, коли до Тугай-бея не добившись, в моє шатро попали. Мусить же хтось відповідати перед Богом і перед світом за кров християнську, що даремно полетіла. Бог мені свідком, що не я її прагнений!

Гетьман ударився в руду, аж гомін по шатрі пішов. — Перш, аніж рушити з Ни-зу на волю, я писав панові гетьманові коронному — хто й чого хочу. Не було й це тайною для нього, за чим благословенням я стиг „ребе-лії“ підіймаю. Та замість приказу Короля Його Мило-сти послухати, замість військо з України стягнути й Великий Справи на дорозі не ставати, він — що зробив? Та годі! Я прийняв визов і самі бачите, Бог мені допоміг без крово-

пролиття особливого і водний ваш відділ знівечити і експедицію гетьманіча в сак загнати. Я зробив усе для того, аби хоругвам Війська Запорозького вікторію й вільну дорогу на волю забезпечити, а вас, як дітей нетямучих, живими та здоровими, хоч і без марсових лаврів, по домах розігнати. Та ви — парламентарів до мене шлете, а тимчасом штурми заїмаєте, вікторію, не мені, а Великій Справі потрібну, з рук моїх вирвати бажаючи!

Хмельницький зупинився й якусь хвилину гамору знадвору наслукував. — Та дарма, мої панове! Від поразки, що ви її самі собі зготовили, не втечете! Не мечем, а бичем Господнім хотів я для вас бути, та ви самі під меч проситеся. Трудно! Вас я, пане полковнику, як парламентаря ворожого, що білим прапором переміря зловжив, арештую. Самі ви звичай й обичаї воєнні добре знаєте й негостинності моєї не подивуетесь. А покищо вибачайте, бо мені ніколи!

Хмельницький надяг шишак, приременив півпандирик, ша-

блю і булаву зі стола взявши, вийшов розмазано з шатра. Біля пана Чарнецького, мов зпід землі вирости, два вартові.

Шойно тепер зрозумів Чарнецький ситуацію. Полковник гусарії, досвідчений полководець, що він сприяв чомусь частію міг рятувати коронний табір, закусив зуби з досади. Пропало! Все пропало!

ЛУИС М. ЗУБЕРБУЛЕР,
представник Аргентини на га-ванській конференції.

Надворі почав змагатися гамір людей, що шикувалися в походні колонні. Час до часу заскакала трубка, глухим рокотом обізнавала літавери. Здалека почали бахкати рушніці, стугоніли мушкетні салюти. Пронизливий бряк зброї, вииск коней і крик людський, почав зливатися в глухий гул боевої хуртовини, що мов хвилі морського прибою, то греміла й блискавками кидала, то знов стихала й наче віддаювалася. Рівнобіжно з шумом далеким і таємничим, змагалися близькі оклики людей на валах, що за боем слідкуючи, раз за раз знову подив, тривогу, то знов захоплення в глибину табору передавали.

Чарнецький сидів на лаві й голову на ліктях оперши, на-слукував.

— Хто його знає? — міркував. — На війні, як у житті, бувають чуда. А може молодий гетьманчик анімус гусарії до білого, прикладом своїм розпалюючи, виверється з о-пресії, може противників гордо-му й зарозумілому, вікто-рію з рук вирве, честь Речі Посполитої салвуєючи?

Піднявся з лави й зробив кілька кроків у напрямі виходу. Вартові мовчки рушили за ним, але ніхто з них його не зупинював. Станув на порозі шатра й бистрим оком окинув табор. У таборі було гамірно й тісно. До бою виступила велика частина залози. Всюди кілька кольон піхоти, дві гармати й чета кінноти ждала в поготівлі біля таборових засі-ків. Зразковий лад і кариість розторожили полковника. Тут і чудо не помогло б...

До табору почали напливати перші ранені. Одних несли, інші йшли самотужки, окрі-жавлені, заболочені й бліді від утрати крові й перевтоми. Та очі всіх їх були повні бое-вого вогню, щирість насичені перемогою.

— Слава! Слава! — кричали їм назустріч з валів.

— Слава! — греміли хором, вишиковані до вимаршу ко-льони. Чарнецький бачив блиск зависти й нетерплячки в очах козаків, що всіми фібрами душі рвалися на марсові герці... Давно вже чогось по-доброго не бачив він у корон-ному війську.

Нараз стрепенувся. До його

настороженоо- вуха долетів гомін парламентарської труби. Мов блискавка блиснула в його душі — надія. На мить здалося йому, що це не ко-ронна, а козацька трубка за-плакала, що це ребеція бутна й негвомонна, на шанцах ко-ронного табору окрівавши-ся, пардону просить. Та гримі оклики радости на валах у-मितь його протверезили. Не було сумніву — це попроси-ли пардону недобитки корон-ного війська.

(Докінчення буде).

ПОВІСТЬ
БОРИСА ШВЕДА
ПОЛІЩУКИ

малое життя українців наймен-ше відомої частини України,
ПОЛІССЯ,
країни болот і озер.
Автор змалював небувале життя
Полісся правдою, бо він
самий — поліщук.
ЦІНА ЗА ДВА ТОМИ \$1.
Замовлення:

„SVOBODA“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

3 ДНЯ

ІНТЕРЕС НАЦІ ПОНАД УСЕ.

Наведемо два уривки з політичних платформ Республіканської і Демократичної Партії. Республіканці ухвалили:

„Ми одобрюємо протягнення всім народам, борячись за свободу, або яких свобода є загрожена, такої допомоги, яка не була б посяганням на міжнародні права і яка не була б протинна вимогам нашої власної національної оборони“.

Демократи ухвалили: „Ми обіцяємо протягнути народам, що люблять свободу і які є брутально нападнені, всяку матеріальну поміч, що стоїть до нашої диспозиції, а яка є згідлива з законом і не є незгідлива з інтересами нашої власної національної оборони“.

З цих резолюцій виразно виходить, що обі Партії свої гуманні заміри в заграчницькій політиці узалежнюють від того, чи це не буде шкодити їх власним національним інтересам на першій місці.

ЕТЮД.

Уявім собі, що якийсь суспільний устрій запанував на цілій світі, або бодай на якійсь великій континенті. В теперішню хвилину це навіть легко собі уявити, бо майже ціла Європа вже є фашистська.

Хіба це означає, що з приходом до фашизму всіх європейських держав, в Європі вирівняються між народами непорозуміння і настане сталий мир? Ні.

Ідеологія в міжнародних зносинах сама собою ще не є причиною роздорів і не є причиною замирення. Сварка за Данціг між Німеччиною і Польщею була існувала навіть коли Польща була пригноблена такою устроєм, який був у Німеччині. Англія, як вхопили за зброю в обороні своєї імперії, навіть коли там при владі стояв Мозлі, з своїми „чорними сорочками“. Зудар між Францією і Німеччиною наступив би скорше чи пізніше, навіть коли б в Франції при владі був полковник Ля Рок, чи Доріо. Фашизм у Румунії не врятував її від першого розбору. З другого боку демократія в Швейцарії дотепер не була причиною нападу держав осі.

РОЗДОРИ БУДУТЬ.

Колиб кожна європейська держава прийняла фашизм, а разом з ним чорні, брунатні, червоні, зелені, голубі, жовті, срібні і які собі хоче, сорочки, миру в Європі не буде. Роздори і війни будуть далі існувати, як довго існують старі причини до тертя, себто як довго є народи незадоволені, використовувані, кривджені іншими.

Колиб у будучині в Франції прийшло до фашизму, а французи, надягнувши чорні сорочки, по фашистськи підносили вгору руки, це не буде ще означати, що французи раз на все погодилися на втрату своїх провінцій і колоній. Навпаки, воно може означати, що французи, створивши при допомозі фашизму державну силу, нишком плануватимуть відплату та відзискання старого становища. Подібні пляни можуть снувати інші народи, що почуватимуться покритими.

Зараз по минулій світовій війні майже ціла Європа переживала медові місяці демократії. Майже всі народи, а бодай ті, що були найбільш, себто Франція, Англія, Німеччина й Італія, мали в себе демократично-парламентарні устрої. І це не забезпечило Європі тривалого миру, а довело до теперішньої різанини. Те саме може бути, коли Європу опанує фашистська ідеологія, чи комуністична.

СТРАХ ГІТЛЕРА.

Ні Гітлерові, ні Муссоліні не ходять про те, щоб в Європі в кожному краю запанував фашистський лад. Навпаки, Гітлер навіть побоюється, щоб у деяких краях не прийшло до фашистського устрою, а тому, бо шляхом фашизму даний нарід може створити державну силу і посприяти оспорити його перемогу. На це натякає французький журналіст Аршамбо в Н. Р. Таймсі, 18 липня ц. р. Він каже: „Звідомлення, що кружляє у Швейцарії, каже, що оригінальний плян (німецької генеральної квартири) був увільнити столицю (Париж) в промірі 20 кілометрів, але з тим зрозумінням, що (французький) уряд залишить парламентарну демократію. Теперішня форма правління під проводом маршала Генріго Філіпа Петена дала німцям причину побоюватися занепокоєння французького відродження. Ось що є джерелом перешкод“.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Звіт з Українського Дня.

Хочемо поділитися з українським загалом на землі Вашингтона, що в нас, так як і в інших українських оселях, йде праця вперед, ми ступаємо до кращого завтра на добру прибрану нам батьківщину — Америки, та на славу українського народу. Всякі наші виступи, як концерти, українські дні, чи інші підприємства приносять користь і роблять велику пропаганду великому українському народові. Були колись часи, що нас мало знали. З наших культурних цінностей користали наші вороги. Та з часом все змінилось на краще. Овіяний геніальним духом Шевченка та Франка український нарід, де він не знаходився, почав підноситися і зголошуватися до своїх культурних цінностей.

І ми тут, в Америці, виводимо заповіт наших національних геніїв, а водночас даємо доказ нашої прибраної батьківщини, що ми не є безбатченки та не приходимо сюди з порожніми руками.

Четвертого червня ц. р. відбувся в нас в Йонгстауні великий український день, на якому виступили три хори: хор церкви св. Марії під управою п. Михайла Вуксти, хор угор-

сько-української церкви під управою п. І. Горвата і хор „Боян“ укр. гр. кат. церкви св. Тройці під управою п. Антона Когута. Всі вони виконали свої точки дуже гарно, за що належить їм признання. Були також бесідники, серед них — конгресмен Кірван, федеральний суддя Лайонс, і судді Майден та Мунголенд. З містової управи був заступник посадики. В українській морі забирали слово о. І. Забава. В програму дня входили також спортивні вправи. Дохід з дня був гарний. Зрозуміло, що він був би ще кращий, якби в нас була згода, і якби не мішано релігійної боротьби до громадських справ. Багато було, щоб на наступний рік всі разом відсвяткували великий український день.

До українського дня найбільше труду доложив п. Іван Павловський, бо збиранням оголошень побив рекорд праці всіх інших працівників. Пониже подаємо фінансове зведення з українського дня. З доходу висилаємо тепер \$10 через Об'єднання на Культурний Город у Клівленді. Решта грошей є в касієра і вони підуть в слушний час на різні добродійні народні цілі, серед них, можливо на бюст Тараса Шевченка, якого бажає купити українська йонгстаунська громада до місцевого музею.

Прихід був такий: 3 оголошень \$463; з танців \$104.10; з відзначок \$64.81; 12% з напиктів \$63.45; парк дав на музику \$35; разом \$730.36. Розхід: 25% за збирання оголошень \$115.75; музика до парку \$38; програми і відзнаки \$35; два рази оголошення в Свободі \$14; стжки на відзнаки \$5.16; дві курки \$2; напикот тим, що тягли шнур \$1.40; коробка бальонів для жінок \$1; кліша тризуба 52 ц.; ролька тикетів 50 ц.; шпильки до відзначок 11 ц. Разом \$213.44. На мітинг ухвалено такі розходи: дар для хору \$100, делегатів подорож \$30, дар для Червоного Хреста \$10, Культурний Город в Клівленді \$10, кореспонденція \$2.50; галля за мітинги \$2.00; печатка Злучених Товариств \$1.70. Разом розходи \$369.64. Лишається чистих грошей \$360.72.

За Уряд Злучених Товариств:

Осип Венгрин, рек. секр.

ХТО ПОПИРАЄ БИЗНЕСИ, ШО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ“, ТОЙ ПОПИРАЄ „СВОБОДУ“.

ВОЄННІ ВИДАТКИ КАНАДИ

У Канаді є ледви кілька мільонів людей менше ніж у Стейті Нью Йорк. Вони не мають такого добробуту і їх промисл далеко менше розвинений. Але вони дали канадській армії 120,000 людей. Вони мають повітряну службу складену з 15,000 пілотів. Більша частина з них уже виїхала в Англію. Канада вислала теж 26,000 осіб піхоти в Європу.

Военна флотія Канади нараховує 80 кораблів, а на них служить 7,000 моряків та офіцерів. Тепер будуть 82 лодки для поборювання субмарин і вилловлювання морських мін. Деякі з тих лодок вже спушені на воду в Монтреалі. Біжучого року канадійці збудували 1,000 літаків, але мотори до них прийшли з Злучених Держав. Тепер канадійці взялися виробити 300 великих повзів. Також почали виробляти 4,500,000 гарматних куль у 13 фабриках.

Упродовж останніх 9 місяців видавала Канада на воєнні матеріали пересічно один мільон доларів удень. Тепер коштує її вже два мільони денно. Значить, щоб покрити ті видатки, уряд мусить взяти в свого громадянина кожен його п'ятий долар. Коли до цього додати ще видатки адміністрації міста та провінції, то канадійці платять тепер своєму урядові два долари з своїх п'яти доларів. Канадійці наразі на те не нарікають, навпаки, вони горді з своїх досягнень і хотілиб показати, що вони дуже багато причинилися до оборони імперії.

Від упадку Голандії канадійці мусять продукувати далеко більше, ніж давніше. Ще більше клопоту прискорили Канаді Франція після свого упадку. Треба в Канаді виробляти такі воєнні предмети, що їх досі постачали згадані держави. Повітряна флотія мусить вправлятися дуже інтензивно, бо не стане пілотів. Перше можна було підвчити їх лише трохи, а на повний вишкіл висилати у Францію. Тепер нема іншого запілля за виїмком Канади. Ціла країна поволи перемилюється на велику фабрику муніції й зброї, а це виснажує сили населення. Є навіть пропозиція, щоб цілі фабрики з Англії перенести в Канаду. Гроші на це малаб уже дати Англія, бо Канада не така то багата на гроші.

Канадійці радо глядять на допомогу Злучених Держав. Хоч ще нема військового союзу між Канадою й Злученими Державами, то канадійці вже говорять про Стейти як про „нашого невоюючого союзника“. А притім все дехто має на увазі, що на випадок воєнного союзу Стейти готові заанектувати Канаду.

ВОЛОДИМИР КОРОЛЕНКО СЕРЕД ЛИХИХ ЛЮДЕЙ

У цьому оповіданні великий письменник українського роду малює життя в дрібному містечку Правобережжя України з типичними ворожнечами між пишним панським замком і міщанською уніятською калішню, з його політими зломаними лють. Хлопчик, котрого ціле місто прозивало волоцюгою, відкриває предкині рідні а занутий уніятський каліш в старому замку.

ЦІНА 45 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Мігуель де Унамуну.

ПОБРАТИМИ

Всі оминали слабоумного Челестіна, а навіть насміхалися з нього, тому й нещасний старець утік від людей. Самітний ходив по полях, задивлений у все довкола нього. Сам себе не був свідомий, вдівлявся в усе, що подибував по дорозі. Слабоумний Челестіно жив дійсно „внутрі“ світа, змішував живу дійсність із своїми диточими снами. А ті сні були для нього не менше дійсні, ніж ця жива дійсність. Жив наче дитина, що не розвивається далі.

Проходжувався сам-саміський попід тополлями над рікою та сміявся з того, як качки вмюють поринати під водою, як птахи літають, як метелики уви-хаються.

А боявся лише людей. Як подибав якого чоловіка, дивився хвилину за ним, наче хотів сказати: „Не роби мені нічого, я тобі також нічого не робитиму!“ Коли якийсь знайомий крикнув за ним на привіт: „Гей, Челестіно!“ — похилив покірно голову, наче ждав на удар у спину. А як побачив дітей здалека, прискорював ходу, бо не без причини боявся їх: то були найгірші люди.

Одного ранку стрів Челестіно якогось самітнього, що проходився. Коли ж переходин попри нього та, як звичайно, усміхнувся, побачив у лиці тамтого відблиск свого власного усміху, німий сердечний привіт. Коли ж потім звернувся за ним голову, побачив, що й тамтой озирнувся за ним. І вони знов усміхнулися один до одного. То мусів бути такий, як і він! Того дня Челестіно був веселіший ніж звичайно. Коли на другий день рано оба знову стрінулися, сів саме з криком горобець на придорожню вербу.

— Щоза птах!... То горобець!

— Так, так, то горобець! — відповів тамтой і також усміхнувся.

Так забавлялися та все більше й більше сміялися: передовсім із птаха, що галасував їм до товариства, а потім з свого власного сміху. Так то оба слабоумні сприяли в божій вільній природі.

— Хто ти?
— Пепе!
— А я Челестіно!
— Челестіно... Челестіно! — скрикнув тамтой та засміявся на весь рот. — Дурний Челестіно, дурний!

— А ти дурний Пепе! — відповів Челестіно голосно та злобно.

— Так, так! дурний Пепе й дурний Челестіно!

І оба слабоумні сміялися, як могли голосно з своєї дурноти. Їх сміх гульбився в тополевій алеї та мівався з іншими головами природи.

Відтепер сходилися щодня та прохажувалися.

— Нині тепло.

— Так, так, нині тепло. Нині справді тепло...

— То! такий час, коли буває тепло.

— Так, так в таку пору справді все тепло... хі, хі... А в зимі холодно.

І так вони почувалися рівними собі та раділи, що відкрили щось, про що ми думаємо, що ви вже відкрили це давно для всіх людей. Для них усе було під сонцем нове, все було свіжим вражінням.

Слабоумність Пепе не була така як слабоумність його нового приятеля,

БАТЬКО ПРОПАВ.

До Нью Йорку приїхала з Англії пані Г. М. Мелор з своїми дітьми. Її чоловік, Гарі Мелор, був офіцером в англійській авіаційній службі й пропав під час одної битви; здається, згинув.

вроджена та незмінна, а одічена й поступова. Челестіно пізнав це, хоч не розумів цього. І він полюбилоб була рівночасно любовію батька-матері та брата. Коли Пепе часом заснував над рікою, Челестіно сидів біля нього та обганяв мухи, не допускав, щоб мурашки лазили сплячому по лицю, кидав камінням у шувар, щоб жаби не рахали та розгладився трівижно довкола, чи не надходить який чоловік. А коли здалека побачив дітей, серце біло йому сильніше, присувався ближче до приятеля та вкладав йому камінці в кишеню. Коли ж Пепе в сні всміхався, сміявся і Челестіно та мріяв про світ, у якому тепер був Пепе.

Хлопці бігли за обома вулицею та викрикали: Як дурень із дурнем йде, Подвійна дурнота буде! Коли раз якомусь хлопцеві вдалося вдарити нещасного, пробудився в Челестіні досі скриваний інстинкт. Він пувстився за хлопцем і вибив його долбром. Ця несподіванка обурила гурму хлопчиків і вони тепер кинулися на Пепе. Челестіно боронив приятеля і по геройськи боронився перед пастуками та копияками. Вкінці надійшов поліцей, а як вуличники побачили його, повтікали.

Тимчасом слабоумність поступала далі. Одного дня Челестіно не найшов свого приятеля. Вибрався шукати його На всіх дітей, що їх стрічав, дивився з ненавистю, а на старших глядів іще покірливіше, ніж досі. Вкінці довідався, що бідний вже неживий, наче пташка. А хоч не зовсім розумів слово „неживий“, відчував щось наче духовий голод, підняв камінь, сховав його дбайливо в кишеню, пішов до церкви, де саме правилася Служба Божа, вкляк перед образом Ісуса Христа, хрестився та говорив:

— Хто його вбив? Скажи мені, хто вбив його? Коли так дивився на образ Христа, пригадав собі, що раз на тому самому місці чув у проповіді, що цей розпятий воскресав мертвих, озвався нараз:

ДАЙЕС КАЖЕ, ШО ГІТЛЕР І СТАЛІН ЗНАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ТАЙНИ

ГАВСТОН (Тексас.) — На Крайній Конвенції організації Елкс промовляв Мартин Дайес, голова конгресової дослідної комісії. Він сказав між ін. так: „Нема ні одної військової тайни в Злучених Державах, яку не дістали б чито Сталін чи Гітлер. В нашому краю є теж пята колюмна, да-леко ліпше зорганізована ніж в якомуньбудь краю в Європі“. Потім додав: „Крайня пора всім нам об'єднатися в цьому краю найбільшій демократії яку лише світ бачив“.

Після нарад Дайес говорив з газетярами. Він твердить, що впродовж останніх п'яти літ фотографували всі промислові установи, всі дороги, перехрестя в південно-східному Тексасі і все те опинилося в руках чужоземних держав. Таксамо зроблено списки всіх мешканців німецького роду й вислано заграницю. Під впливом промови Дайеса організація Елкс створила Краєву Комісію для Воєнної Оборони.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

Зо 42 ілюстраціями артиста Юрія Магалецького.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

„СВОБОДА“

83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

Ярина Сімович.

ДЕЩО ПРО ЗАЛОЗИ ВНУТРІШНЬОГО ВИДІЛЮВАННЯ

В людському (і звірячому) тілі є дуже важні частини (мозок, легені, серце), без котрих організм не може жити. Та, крім них, є ще й інші частини, не менше важні, розміром не раз дуже малі, але організм теж не може без них обійтися. Це так звані залози внутрішнього виділення. Вони не мають проводу, котрим би їх сік, що витворюється в їх клітинах, доставлявся до призначених частин тіла, як це мають, н. пр., слинянки, печінка, черевослинніця. Залози внутрішнього виділення мають багато кровоносних посудин, ними вони поперекинані, а сік їх доставляється просто до крові, називаємо це й гормоном. Брак його спричиняє недуги, часто і смертельні, затеж малої кількості, нераз одної тисячної грама стане, щоб урятуватися від смерті.

Надиркова залоза.

До таких заліз внутрішнього виділення належить надиркова залоза або надирківка (suprarenal gland). Лежить вона над ниркою (відтіть її назва), в формі каптурі. Її сік дуже важний. Вагу цієї залози пізнали по тому, що коли, наприклад, у звірів її усунути, то звірина хоріє й гине. Малий шматок залози, зашитий під шкірою, усуває

1) себто — він переходить через сіну клітин безпосередньо до крові в кровоносних судинах.

твір, себто коли збільшається число клітин у корі, які витворюють гормон кори, то і в крові збільшається кількість гормону противного поду, який досі був „у меншості“, і ось — із чоловіка робиться жінка, а з жінки (це трапляється частіше) чоловік. Коли вирізати новотвір, усе знову повертається до старого, жінка знов буде — жінка, а чоловік — чоловік. Чому воно так, — це не зовсім ясно, це ще викажуть далі дослідники.

Адреналіна.

Коли до кокаїну²⁾ додати витягу шпінку надирківки, то місце, яке кокаїном знечулене, біліє, і знечулення триває утрое довше, ніж колиб того витягу не додали. Виявилось, що в цьому витягу є гормон, званий адреналіном, який звужує кровоносні судини й тим самим збільшує тиск крові. Уживають його, щоб приневолити серце ліпше працювати; крім цього, він згладжує корення м'язів озяв і побуджує до скоршого виділення слізи (флегми), — тим то його вживають у лікуванні задиху (астми).

Дослідникам удалось видістити з надирківки кристалічну адреналіну. Вона така сильна, що підносить тиск крові й тоді, коли один грам її розпустимо в 100 міліярдах літрів води. В людському тілі кружляє з кровю адреналіна розпущена 1:1 міліярд, а в цілі тілі кружляє 124 тисячна частина грама — скільки, якої досить, щоб утримати рівновагу в господарстві соків організму. Темна жаба, коли її полити розчином адреналіну, стає по кількох хвилинах зовсім ясна. Риби з глибини моря, коли їм впорскувати розчин адреналіну, починають світити. Розчин адреналіну 1:1 міліон — підносить тиск соків у квітах. Коли собаці впорскнути адреналіну під шкіру, то по кількох хвилинах збільшується в крові кількість глікогену (рід цукру). Це важне при лікуванні цукриці.

Звідки зимовий сон.

У звіринному світі бачимо, що декотрі звірять (їжак, босук і інші), за літо й осінь підготовуються, і коли починає надходити осінь, зариваються в задалегідь пригтовані нори, в леговища й сплять цілу зиму, сказатиб — завмирають. Теплота їх тіла спадає нераз до 24° Фаренгейта (нормальна теплота близько 97°), серце товчється дуже слабо, віддих стає повільний — один на хвилину. Як узяти, наприклад, іжака до теплої хати, він далі буде спати, значить — не зимно каже звірять спати, причина їх сну, — в їх внутрішньому укладі, котрий каже їм спати в певній добі, хоч булоб іще досить тепло, і ще булаб для них у полі їжа.

2) кокаїна — сильна отруя, її добувають із листя рослини „красно-веш-кока“, її вживають до місцевого знечулення.

Вчені задумувалися над тим, чи причиною зимового сну не буде часом брак вітамінів³⁾, котрі впливалиб на деякі гормони, а тим самим спричинювалиб зимовий сон; вглянули в усі залози, влітку і в зимі, й побачили, що борлакова залоза інакше виглядає влітку, інакше взимі.⁴⁾

Під дрібною лупою (мікроскопом) побачили вчені, що клітини борлаківки влітку переповнені соком, званним коллоїдом. Образ тої самої залози взимі зовсім інший, клітини порожні або майже порожні, покочені, ядра понижені. Ще більше, — коли впорскнути їжакові, що спить, під шкіру витиснутий сік із борлаківки, він пробудиться, пічне рухатися, і вже більше не засипляється: його борлаківка починає працювати; під мікроскопом побачимо той сам образ, що бачили ми влітку.

Коли молодий віці вирізати борлаківку, вона перстане рости, кости її не тверднуть, вона стає якась байдужа, ледача, починає менше важити. Коли подавати такий віці борлаківку з їжею або впорскувати їй під шкіру соку гормону борлаківки, то вона поправляється, росте, кости тверднуть, віцца стає жвавіша.

Хемічно гормон борлаківки, це — сполука йоду з білковою, названою тироксина⁵⁾, 1 грам тироксини має таку силу, що 1,000 грамів цілої залози. В 1917 році видобули з залози тироксин у чистій формі, без жадних домішок, а 10 літ пізніше удалося розслідити її хемічний склад і утворити штучну тироксин.

Засильна борлаківка.

Часом борлаківка працює за сильно, за багато виділяє гормону до крові й тим спричинює хоробу, звану загальною під назвою „недуги Базедова“. Її бачимо частіше в жінок, ніж у чоловіків. Вже здалека можна пізнати такого хоробу по його очам: вони великі, банкаті, вогкі, лискучі, неспокійні, а хорій робить вражіння немов би він чимсь налякався. Такий хорій дістає часом товків серця, має часом вражіння, немов би йому дух запарало, руки в нього тремтять, він самий дуже нервовий, раз сильно подратований, то знову надмірно веселий, то знову за хвилину пригноблений, має нахил до плачу, не може ночами спати, йому стає хвилинами страшно гаряче, він скаржиться на болі живота, має бігунку й т. д.

Хоробу Базедова, або подібну в слабшому ступні можна викликати і штучно, наприклад, коли хто заживає горюшок (півулок), щоб схуднути (теперішня мода, щоб бути худим). У всіх цих горюшках

3) вітаміни — хемічні речовини, що знаходяться в різних харчових засобах та потрібні для життя.

4) борлакова залоза (борлаківка) складається з двох чотирьохкутних частин, вони сполучені одна з одною та прилягають пірколом до дишніц переду.

5) назва цієї залози: thyroidea (thyros по-гр.: чотирьохкутний, ideos — подібний); тироксина — витяг із цієї залози.

рошниках найсильніший і найпевніший засіб на похудіння є тироксина, що спричинює скорі спалювання товщі і білкової, і тим понижуює вагу.

До сильнішого виділення подразнює борлаківку нікотина, тимто курці, здебільша, люди худі й нервові. Те, що кажуть, що нікотина дає змогу ліпше працювати умово, треба розуміти так, що тут справа в борлаківці: її гормон — тироксина — „прояснює“ людям ум.

Заслаба борлаківка.

В горах, головню в Альпах, дуже часто можна побачити людей, що їх звичайно звуть кретинами. Їх розвій духа й тіла дуже низький: короткі ноги, великий живіт, відкритий рот, малий личик, бездушний, придурковатий погляд — оце вигляд кретина. Цей стан викликає звиродніла борлаківка. Під мікроскопом можна у кретинів бачити замислі клітин, що виділяють гормон, — інші, котрі утискають властиві клітини залози; гормон не виділяється, або виділяється його дуже мало.

В таких кретинів кости м'які; деколи вони й лазити не вміють, власне — не можуть. Коли в пізньому віці забрали організмові тироксини, тоді витворюється недуга в нації мікседима (Muxoedema). У таких людей усі ділянки життя ослаблені, низька температура, вони стають сонливі, байдужі, мало рухаються, — можна сказати, що їх стан зрівнюється із зимовим сном звірять. Під шкірою і в шкірі назбирується в них течево (плин), клітини пучняють, вигляд хоробу — набляклий, шкіра тістовата — з того й назва (Muxoedema).

Коли в Базедовій хоробі при операції вирізати зовсім борлакову залозу то в короткі часі зоперований занедажує на мікседиму. Кретинам і хорим на мікседиму дають із їжею приправлену звірячу борлаківку, або впорскують сік; таке лікування творить прямо чуда — кретин стає повновартісною людиною.

У горах бувають ще й люди — а то і звірять: коті тай корови — з так званим волом, що доходить деколи до величезних розмірів. Часами вола (мале) не докупає людям, терпить тільки їх зверхній вигляд. Але частіше вола — втискає дишніцю й тим утруднює віддих та ковтання. Причину цієї

недуги — вола — вчені добували, а ще й нині дехто думає, — у збільшенні кількості декотрих складників розпущених у воді, як ось: вапно, флюор, тощо. Декотрі знову думають, що вола це — недуга заразлива, бо вола, на пр., дістають усі ті, що живуть в одній хаті з недужими на вола, та виявилось, що це не так. Далі дослідники виказали, що брак йоду в землі й воді спричинює масове занедужання на вола. Про це вже знали люди в старовині й до речі хорим митися в морській воді, котра, як знаємо, має багато йоду. В середньовіччі подавали хорим на вола попел із морських губок, що мають у собі багато йоду. Тепер лічать вола сіллю, що має в собі йод.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЮ в дуже важній справі: СТАХА ЗАБЛОЦЬКОГО, котрий походить з села Пільників, повіт Перемішлян, що тепер знаходиться десь тут в Америці. Хто знає би про нього, або він сам, то прошу мені передати його адресу: 167-72

PHILIP SAWCHYSHYN,
190 Ross St., Brooklyn, N. Y.

БІЗНЕСОВІ НАГОДИ

СПЕЦІАЛЬНА ВИПРОДАЖ.

Під цю коломною кожного тижня появляється оголошення, яка річ продається нижче як піл ціни в каталозі. Цього тижня: No. 3, L. C. Smith Typewriter No. 10 перебудовано, \$59.95 за \$24.95. В оригінальній опакованню. Наша доставка до хати. Пишіть або заходіть:

SURMA.

325 E. 14th St., New York, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ

Д-Р ТОМА ФЛЮРА

ОТВОРИВ КАНЦЕЛЯРНЮ.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Пополудні від 2-6. Вечором від 7-9.

В неділі за умовою.

Telephone: Prospect 5111.

5058 SOUTH ASHLAND AVE.,

CHICAGO, ILLINOIS.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Тел. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

ПОГРЕБНИК

НА ФІЛАДЕЛФІЮ

І ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, P.A.

Tel. Market 1320

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

SAMUEL P. KANAI

Український

ПОГРЕБНИК

Ціна похорон навить \$150

433 State St.,

PERTH AMBOY, N.J.

Phone: P. A. 4-4646

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК.

Без ріжниць як далеко поза

Ньюарком. Вразі потреби теле-

фонуйте до нас. Обслуга ширя

і чесна. — Office:

383 MORRIS AVENUE,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

заряджує погребам по ціні так

низькій як \$150.

Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ

В БРОНКСІ, БРООКЛІНІ, НЬЮ

Йорк і ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 PROSPECT AVENUE,

(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-5577

ВЯЧЕСЛАВ БУДИНОВСКИЙ

НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ

Історичне оповідання

про цікаві події з часів, коли

Історична Польща правила У-

країною, а турки правили на-

близько до неї на граблях.

ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.

"СВОБОДА"

81-83 GRAND STREET,

P. O. BOX 346

JERSEY CITY, N. J.

НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ В ОГНІ.

Світлина, показує, як британський бомбовик запалив німецький корабель для перевозу нафти. Світлинку переслано радіом з Лондону до Америки.

WHEN JEALOUS' MIGYEL SLASHED THE RESCUE ROPE, TARZAN AND MIKIEL TUMBLED BACK AMONG THE SHARKS.

Коли зависний Мігель про-різав рятункову лину, Тарзан і Маріка впали назад поміж людодів.

JANE, LOOKING DOWN FROM HER PRISON VAULT, WAS TERRIFIED FOR TARZAN. BUT HER OWN PLIGHT WAS EQUALLY DANGEROUS.

Джейн, споглядаючи вділ зо своєї в'язничної каюти, мліла зо страху за Тарзана. Але ж і її положення було таксамо небезпечне.

THE OXYGEN IN THE VAULT WAS ALMOST EXHAUSTED. JANE GASPED AND STRUGGLED FOR BREATH.

Кисень у келі був на вичерпанні. Джейн отворила уста й боролася за віддих.

DROWSINESS OVERCAME HER. SHE FELL TO THE FLOOR.

Вкінці дістала вона завороту голови і впала на долівку.

ТАРЗАН ч. 59. Тинь смерті